

Dkt. Jeffrey Niehaus, Theolojia ya Kibiblia, Kipindi cha 6, Agano la Musa, Sehemu ya 1

© 2024 Jeffrey Niehaus na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Jeffrey Niehaus katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Biblia. Hii ni kipindi cha 6, Agano la Musa, Sehemu ya 1.

Tunaendelea kutoka kwa agano la Ibrahimu, ambalo kama tulivyosema, lilitarajia Musa kwa njia fulani, na haswa, kuhusu ushindi, na sasa tunageukia Agano la Musa.

Ni muhimu kabla ya kujadili maelezo ya agano hilo kuzungumzia kusudi lake. Kusudi hilo limefafanuliwa wazi zaidi katika Agano Jipya, na ufafanuzi huo unianza na Mahubiri ya Yesu Mlimani. Kwa hivyo, katika mahubiri hayo, anaweka wazi kwamba sheria inapaswa kueleweka kwa undani zaidi kuliko ilivyo.

Kwa hivyo, katika mahubiri hayo, anazungumzia vipengele viwili au sehemu mbili za sheria, au kwa njia nyingine, aina mbili za sheria ambazo Bwana alitoa katika Agano la Musa. Sheria ya apodic, ambayo ni usifanye hivyo, na sheria ya ulaghai, ambayo ni kwamba ikiwa mtu anataka kumpa talaka mkewe, anampa hati ya talaka, na kadhalika. Tunajua vizuri sana kile Yesu anasema hapa.

Unajua, kwa mfano, kwamba mauaji, ikiwa hata una hasira na ndugu yako, lazima utoe hesabu kwa ajili yake. Uzinzi: ikiwa hata unamtamani mwanamke moyoni mwako, una hatia yake, hata kama hujawahi kufanya hivyo kimwili. Kuna mawazo nje ya nchi kwamba Yesu hapa anazungumzia jinsi Mafarisayo na walimu wa sheria walivyokuwa wakitafsiri sheria na kuifanya kuwa kali zaidi kuliko ilivyokuwa kweli.

Lakini hakuna kitu kabisa katika Mahubiri ya Mlimani kinachoweza kutuambia hivyo. Na nadhani ni kuangalia muktadha ili kutafsiri kifungu, yaani, muktadha wa kihistoria na kitamaduni, kutafsiri kifungu kwa njia ambayo kifungu chenyewe hakitupi uthibitisho wa kufanya. Yesu anaweka wazi anachozungumzia.

Watu wa kale waliambiwa. Naam, hao walikuwa akina nani? Hilo lilikuwa kupitia Musa. Kimsingi anasema, hivi ndivyo Musa alivyokuambia, lakini nakuambia ina maana kubwa zaidi kuliko hiyo.

Kwa hivyo, kwa kufanya hivyo, bila shaka, Yesu anapendekeza kwamba yeye ni mwenye mamlaka sawa na Musa na mkuu kuliko yeye kwa sababu anakuambia zaidi sasa kuliko Musa alivyokuambia. Na kwa kweli, hilo linaonyeshwa hatimaye na dai lake kwamba amekuja kutimiza torati na manabii. Na kama tutakavyopendekeza, Yesu anafanya hivyo kwa njia tatu.

Anatimiza sheria kwa kuitii kikamilifu. Anatimiza sheria kwa kutimiza yote ambayo ilipaswa kufanya, ambayo ilimpa. Na anatimiza sheria peke yake, akiwa agano jipya, ambalo linatabiriwa nalo.

Pia anatimiza matakwa yote ya dhabihu ya sheria. Kwa hivyo, anatimiza sheria kwa kila njia inayowezekana. Na kufikia sasa, Israeli lazima wajue kwamba hawawezi kutimiza sheria.

Na hilo linaelekeza kwenye kusudi la ufundishaji la sheria. Huenda ikawa vigumu kwetu kukubali, lakini hoja ni kwamba Bwana aliwapa sheria, ambayo ilikuwa sawa kwa kadiri ilivyoelekezwa. Lakini kama Waebrania 8 inavyoonyesha, kulikuwa na kasoro fulani nayo.

Naam, kulikuwa na tatizo gani? Kama tutakavyoona, tatizo lilikuwa kwamba liliwapa viwango lakini si nguvu ya kuishi kulingana na viwango. Walikosa Roho Mtakatifu, ambaye huja kupitia agano jipya. Na hivyo sheria ilipewa kwao kama kiwango ambacho hawangeweza kuishi kulingana nacho.

Walilazimika kujifunza kwamba hawakuweza kuishi kulingana na hilo. Na walijifunza somo gumu sana kwa sababu lilimaanisha nini? Lilimaanisha kuangamizwa kwa Ufalme wa Kaskazini na Ufalme wa Kusini, ambao walienda uhamishoni kutokana na ushindi mbaya ambao Babeli iliwaleta. Na kwa hivyo, tunaweza kuangalia hilo na kusema, sawa, hiyo ni shule ngumu sana kuwaweka watu, kupitia yote hayo ili tu kutambua kwamba hawakuweza kuishi kulingana na kiwango hiki.

Lakini hili ni mojawapo ya maeneo mengi, nadhani, ambapo tunapaswa kuamini haki ya Mungu. Kama Ibrahimu asemavyo katika Mwanzo 18, je, mhukumu wa dunia yote hatatenda yaliyo haki? Atafanya yaliyo haki. Huenda tusiione sasa, lakini tutakapokuwa pamoja naye, nadhani tutakubaliana naye kwamba alikuwa sahihi kufanya hivi.

Lakini kwa hivyo Bwana alitoa sheria kwa sehemu, si tu ili kuwafanya watu na kuwabariki kwa njia nyingi bali kama mwalimu. Paulo anasisitiza jambo hili katika Wagalatia 3, ambapo anauliza kusudi la sheria wakati huo lilikuwa nini. Na iliongezwa kwa sababu ya makosa. Na tutazungumzia hilo hadi uzao ambao ahadi hiyo ilimrejelea, na tunajua hiyo ndiyo ahadi ya Ibrahimu, utakapokuja.

Sheria ilianzishwa kupitia malaika kwa mkono wa mpatanishi. Hebu tuanzie mstari wa 21 hapa. Kwa hivyo, je, sheria inapingana na ahadi za Mungu? La hasha.

Kwa maana kama ingalitolewa sheria iwezayo kutoa uzima, basi haki ingalipatikana kwa sheria. Lakini maandiko yanasema kwamba ulimwengu wote umefungwa na dhambi ili kile kilichoahidiwa kwa njia ya imani katika Yesu Kristo wapewe wale

wanaoamini. Kabla ya imani hii kuja, tulikuwa tumefungwa na sheria, tumefungwa mpaka imani itakapofunuliwa.

Kwa hivyo, sheria iliwekwa kuwa kiongozi kutuongoza kwa Kristo ili tupate kuhesabiwa haki kwa imani. Sasa kwa kuwa imani imekuja, hatuko chini ya usimamizi wa sheria tena. Kauli hiyo ya mwisho ni moja kati ya kadhaa ambayo Paulo anaifanya iwe wazi kabisa kwamba Agano la Musa halifanyi kazi tena kama agano.

Na hilo ni muhimu kulielewa pia. Agano la Musa lilitolewa ili kuunda aina fulani ya ufalme, Agano la Kale, taifa la Israeli, lilipokuwa likiendelea. Na lilikuwa kama katiba ya ufalme huo ukitaka.

Ilikuwa na aina za sheria ambazo hazitumiki tena kanisani. Kwa hivyo, ilikuwa na kundi zima la sheria za kikuhani, ambazo tunajua zimeondolewa. Na sasa tunaye kuhani wetu mkuu Kristo badala ya ukuhani huo wa Kilawi.

Na kwa mfano wa Kristo, sisi wenyewe tunafanywa ufalme wa makuhani, lakini hatuna ukuhani wa Kilawi. Ikiwa mimi na wewe tutatenda dhambi, hatupeleki ng'ombe dume kwa kuhani, hekaluni, na kadhalika. Sheria ya kijamii iliundwa kwa ajili ya serikali ya kilimo na kwa muda wote ilipokuwepo.

Sheria hizo hatuna sasa. Hakuna mahali popote duniani palipo nazo. Kanisa halinazo.

Agano la Musa, kama tulivyoliangalia tulipozungumzia Agano la Nuhu, Agano la Musa linahusisha adhabu ya kifo kwa mambo fulani. Umbo la ufalme sasa ni kanisa. Kanisa halina adhabu ya kifo.

Hilo si sehemu ya haki yetu. Hilo halihusiani na umbo la ufalme uliopo sasa. Kwa hivyo, sheria za kijamii na sheria za kikuhani hazitumiki tena.

Mambo ambayo bado ni muhimu ni yale unayoweza kuyaita sheria ya maadili. Na mtu anafikiria, bila shaka, kuhusu Amri Kumi. Na mambo hayo huwa kweli kila wakati.

Na unapaswa kumwabudu Bwana pekee kila wakati. Haupaswi kamwe kufanya uzinzi. Haupaswi kamwe kutoa ushahidi wa uongo, na kadhalika.

Na hayo ni mambo yanayochukuliwa katika Agano Jipya. Na kwa nguvu ya Roho, tuna uwezo wa kuyatimiza. Lakini Agano la Musa lenyewe, kama agano linalofanya kazi, halifanyi kazi tena.

Katika Wakolosai 2, Paulo anaweka hili wazi kabisa. Anasema alifuta sheria hii. Alifuta muswada huu wa kisheria uliosimama dhidi yetu na kuupigilia msalabani.

Paulo katika Warumi 6 anatoa hoja hiyo hiyo. Anasema dhambi si lazima ikutawale kwa sababu hauko chini ya sheria bali chini ya neema. Na tutazungumzia zaidi kuhusu nguvu hiyo, ambayo ni tofauti kubwa kati ya Agano la Kale na Agano Jipya.

Lakini tunatumia neno mwalimu, na hilo ndilo neno katika Kigiriki linaloonekana hapa. Sheria ilikuwa paidagogos , kihalisi, dereva wa mtoto alitolewa kutuongoza kwa Kristo. Ilikuwa kutuongoza kwa Kristo.

Ilikusudiwa kutuongoza kwa Kristo kwa kutusaidia kutambua kwamba hatungeweza kutimiza sheria wenyewe, ambayo tena, ndiyo kusudi au lengo la Mahubiri ya Mlimani. Kwa hivyo, sheria ilikuwa na kusudi la ufundishaji. Sheria pia ilitimiza ahadi za Ibrahimu.

Hiyo ni kusema, Agano la Musa pia lilitimiza ahadi kwa Ibrahimu kwa kiwango fulani kwa baadhi ya mambo. Kwa hivyo, kuna ahadi ya uzao. Na katika Mwanzo 15, sasa tukumbuke, unajua, kwamba katika Mwanzo 12, kabla ya Agano la Ibrahimu, Bwana aliahidi kwamba kupitia uzao wa Ibrahimu, mataifa yote, familia zote za dunia zitabarikiwa.

Ahadi hiyo inachukuliwa na kurudiwa katika mwili wa masimulizi ya Agano la Ibrahimu katika Mwanzo 22, ambapo Bwana anairudia. Na kwa hivyo, ilikuwa ahadi kabla ya agano kukatwa. Inathibitishwa tena baada ya agano kuwepo kama sehemu ya mpango huo.

Kwa hivyo, ahadi ya uzao ambao kupitia kwake kila mtu atabarikiwa ni mojawapo ya ahadi zilizomo katika Agano la Ibrahimu. Na tunajua kwamba hilo linatimizwa na Kristo. Na Paulo anaweka hili wazi kabisa katika Wagalatia.

Kwa hivyo, hilo ndilo. Lakini katika ngazi ya awali, katika uwanja wa kihistoria na Israeli, ahadi ya uzao mwingi pia imetimizwa. Ibrahimu anaambiwa na Bwana kuhesabu nyota.

Kama kweli mkiweza kuwahesabu, ndivyo wazao wenu watakavyokuwa. Musa anaweza kusema katika Kumbukumbu la Torati kwenye tambarare za Moabu, kabla hawajavuka na kuiteka nchi, Bwana Mungu wenu amewazidishia idadi yenu hivi kwamba leo mmekuwa wengi kama nyota za angani. Kwa hivyo, kuna kiwango kimoja cha utimilifu wa ahadi hiyo ya Ibrahimu ya wazao wengi.

Na hutokea kiidadi tu, kibiolojia kwa watu wote wa Israeli ambao wametokana na Ibrahimu. Pia kuna ahadi isiyo dhahiri, kama tulivyoona katika Agano la Ibrahimu, ya hukumu juu ya Misri. Wazao wako watakuwa wageni katika nchi, si yao wenyewe.

Watakuwa watumwa na kuteswa kwa miaka 400, lakini nitawaadhibu taifa watakalolitumikia kama watumwa, na baadaye, mtatoka na mali nyingi. Na hiyo

ndiyo ahadi katika Agano la Ibrahimu. Na kisha, bila shaka, hilo linatimizwa wakati Bwana anaposikia kilio chao huko Misri na kukumbuka agano lake na Ibrahimu, Isaka, na Yakobo.

Agano moja na Ibrahimu, Isaka, na Yakobo kwa sababu wote wako katika agano moja. Na kwa bahati mbaya, neno hilo lilikumbukwa, na hilo ni muhimu kuelewa. Sio kana kwamba umakini wa Bwana ulikuwa kwenye Galaxy ya Andromeda, na kitu kilikuwa kikiendelea hapo, lakini kisha ghafla akakumbuka.

Neno hilo linamaanisha kukumbuka, lakini linatumika kwa maana kwamba sasa anaelekeza mawazo yake kwenye kitu fulani. Hakusahau kamwe, lakini anakishiriki kikamilifu sasa. Na katika Kutoka 6, tunasoma, nimesikia kilio cha Waisraeli ambao Wamisri wanawatumikisha.

Nakumbuka agano langu na Ibrahimu na mababu. Kwa hivyo, waambie Waisraeli, anamwambia Musa, hii iko juu ya Sinai, Mimi ni Bwana. Nitawatoa chini ya nira ya Wamisri.

Nitawaweka huru kutoka katika utumwa, kama vile alivyomwahidi Ibrahimu. Nitawakomboa kwa mkono ulionyoshwa na matendo makuu ya hukumu, kama vile alivyoahidi. Nitawachukua kama watu wangu kwa Agano la Musa, ambalo wataingia pamoja na kadhalika.

Kwa hivyo ahadi hiyo pia inatimizwa. Na kuna ahadi ya nchi. Bwana alimwahidi Ibrahimu kwamba wazao wake watarudi na kurithi nchi hiyo.

Na katika Kutoka 6, Bwana anamwambia Musa, Sasa ninaanzisha hili. Nitawapeleka katika nchi niliyoapa kwa mkono ulioinuliwa kuwapa Ibrahimu, Isaka, na Yakobo. Nitawapa iwe milki yenu, nami ndimi Bwana.

Kwa hivyo, tumeangalia kusudi la sheria, kusudi kuu, muhimu zaidi, kusudi la ufundishaji la kuwaongoza watu kwa Kristo na kuwaonyesha hitaji lao kwa Kristo. Na tumezungumzia jinsi sheria ya Agano la Sheria ya Musa inavyotimiza ahadi za Ibrahimu. Hebu sasa tumtazame nabii mwenyewe.

Unaweza kukumbuka tumezungumzia aina mbili za manabii: manabii wa mpatanishi wa agano na manabii wa kesi za agano. Manabii wa mpatanishi wa agano ni wale ambao kupitia kwao Bwana alitoa agano kwa watu walio chini yake na baada yake. Tumebishana kwamba Adamu ndiye wa kwanza kati ya hawa.

Nuhu anafuata kwa maagano ya neema ya kawaida ambayo kila mtu bado anaishi chini yake. Na kisha kuna Ibrahimu. Bwana alipojua wakati ulikuwa sahihi, na mtu alikuwa sahihi, ambaye alikuwa amemuumba kwa ajili ya hili na kumchagua kwa ajili yake, alimchagua Ibrahimu.

Alimwita aondoke katika nchi yake, na akafanya agano hili naye, ambalo lilikuwa agano la kwanza maalum la neema. Na agano hilo, kama tulivyokuwa tukizungumza hapa, limetangulia Agano la Musa. Na kwa kuwa kuna Agano la Musa, kuna mpatanishi wa agano kwa ajili ya agano hilo, na huyo ni Musa.

Na kwa hivyo, Musa ndiye mpatanishi. Na inafaa kutazamwa. Nadhani inavutia kutazama wito wa kinabii wa Musa.

Kwanza kabisa, kuna uanzishwaji wa kimungu na theofani. Na ni muhimu kuelewa kwamba kukutana huku huanzishwa na Bwana kila wakati. Ni Bwana anayeamua kujitokeza na kufanya jambo na mtu.

Na kisha ana agizo la kuiokoa Misri kutoka Kanaani. Naam, Musa aliitikiaje? Ni muhimu kukumbuka kwamba ingawa Musa alikuwa mkuu kama mpatanishi na mtoa sheria, kama alivyoitwa wakati mwingine, alikuwa mwanadamu. Na alikuwa na mashaka na hofu zake mwenyewe.

Na hivyo, anaanza kupinga. Kimsingi, anatoa pingamizi hizi zote. Mimi ni nani? Mimi ni nani kufanya hivi? Kisha anauliza, wewe ni nani? Nitawaambia nani ukinituma? Nitasema ni nani aliyenituma? Na Bwana anajibu maswali haya.

Basi vipi ikiwa hawaamini? Na hivyo, Bwana anampa ishara ambazo anaweza kuzifanya ili waamini. Na kisha anasema, mimi si mtu mwenye ufasaha. Na kisha Bwana anashughulikia hilo pia.

Anasema Haruni atakusaidia. Na hatimaye, ukweli unajitokeza. Musa anasema, angalia, mtume mtu mwingine tu.

Kimsingi, sitaki kufanya hivi. Na Bwana hafurahishwi sana na hilo. Lakini bado anamtumia Musa.

Musa anatii. Na kusita huku kwa kinabii, hata hivyo, ni jambo zuri kuzingatia. Baadaye, tunaweza kuligundua kuhusu Isaya na Yeria.

Wote wawili wanaonyesha kusita kuchukua jukumu la kinabii ambalo Bwana anamwita. Musa, nabii mpatanishi wa agano. Isaya na Yeria walikuwa manabii wa kesi ya agano chini ya agano la Musa, lakini bado walikuwa na aina ile ile ya majibu.

Nadhani hilo ni jambo zuri sana kuzingatia kwa sababu wakati mwingine watu huhisi tamaa kwa aina fulani ya kazi kwa ajili ya Bwana. Ni vizuri sana kuwa na aina ya hata kujiona kuwa na shaka, unyenyekevu, na utambuzi ambao bila, kama Yesu asemavyo, bila mimi, huwezi kufanya chochote. Kutambua kwamba, hei, hakuna njia naweza kufanya hivi.

Lakini Bwana, akituita tufanye hivyo, atahakikisha. Na anaweza kutuwezesha kufanya hivyo. Kazi yoyote ametuita.

Lakini kusita huko, kwa namna fulani, kuna kitu kizuri kuhusu hilo. Hata hivyo, nabii anapaswa kutoa Torati ya Bwana, maagizo yake, naye atapigana vita kwa ishara na maajabu. Na kwa kweli, Kutoka 7 :3 ni mara ya kwanza kifungu hicho kinapoonekana, ishara na maajabu kile ambacho Bwana atafanya dhidi ya Misri.

Na huo ni mchanganyiko wa maneno wa kuvutia na mchanganyiko wa mawazo wa kuvutia. Ishara na maajabu hutokea kwanza katika Kutoka. Hizo zitatokea kama kitendo cha hukumu au kama matendo ya hukumu, lakini pia ni matendo ya wokovu.

Na tukifikiria tu agano jipya, unajua, Yesu hufanya ishara na maajabu. Na tukiangalia ishara na maajabu ambayo Musa alifanya na ishara na maajabu ambayo Yesu alifanya, kwa mtazamo wa kwanza, zinaonekana tofauti sana. Musa anaashiria na kushangaa kile ambacho watumishi wa Farao wanamwambia? Hujui kwamba Misri imeharibiwa? Ni uharibifu.

Ilhali Yesu huponya ishara na maajabu. Huwaweka watu huru kutokana na pepo wabaya. Kwa hivyo, kuna tofauti kubwa, inaonekana, lakini kimsingi, ni sawa.

Na hili ndilo jambo. Katika visa vyote viwili, Bwana anaharibu kitu kibaya au matokeo ya uovu, hata ugonjwa. Sio kwamba wewe ni mgonjwa kwa sababu ulitenda dhambi, lakini wewe ni mgonjwa kwa sababu, kama sisi sote, tunaishi katika hali ya kuanguka na dhambi katika ulimwengu ambao mtu anaweza kuugua.

Na kwa hivyo Yesu anapoponya, anashughulika na, anaondoa matokeo ya mazingira hayo ya dhambi, ukweli huo wa dhambi. Na kwa hivyo, na anamweka mtu huru kutokana na ugonjwa, au hakika ikiwa ni roho mbaya, anamweka mtu huru kutokana na hilo. Na kwa hivyo hiyo ni sawa na kile Bwana anachofanya kupitia Musa.

Anaharibu, anadhoofisha, anaangamiza nguvu mbaya, yaani Farao na nia zake na majeshi yake, na anatumia uharibifu huo kuwaweka watu wake huru. Kwa hivyo, nadhani, kila wakati kuna pande mbili za sarafu, wakati kuna ishara na maajabu, au karibu kabisa ambapo kuna uponyaji au ukombozi unaohusika. Kuna uharibifu wa uovu ili watu wake au nafsi yake iweze kuwekwa huru.

Lakini hiyo ni sehemu muhimu ya huduma ya Musa. Na hukumu hii juu ya Misri, ni vita, na Bwana ataifanyaje? Naam, anasema, Nitaufanya moyo wa Farao kuwa mgumu, nami nitakapozidisha ishara na maajabu yangu katika Misri, hatawasikiliza ninyi. Ndipo nitaweka mkono wangu juu ya Misri, na kwa matendo makuu ya hukumu, nitawatoa watu wangu, watu wangu, na Waisraeli.

Ugumu wa moyo ni muhimu. Nimeandika kuhusu hili katika juzuu ya pili kwa muda mrefu, lakini ni muhimu kutambua kwamba kuna mfuatano wa mambo hapa. Na unamkuta Bwana akisema ataifanya mioyo yao kuwa migumu, lakini mara kwa mara, kisha unasoma kwamba Farao aliifanya mioyo yake kuwa migumu, na hata jeshi lake, wafuasi wake waliifanya mioyo yao kuwa migumu.

Na kisha, hatimaye, Bwana anaifanya mioyo yao kuwa migumu. Kwa hivyo, kuna mabadiliko hapa, na ni fumbo kwa sababu ukisoma Warumi 9, Paulo anaweka wazi kwamba kwa sababu hii, nilikuinua wewe, Farao. Na Bwana anatengeneza vyombo vingine kwa ajili ya heshima na vingine kwa ajili ya aibu.

Kwa hivyo, Farao ni chombo kilichotengenezwa kwa ajili ya aibu. Kwa hivyo, kwa namna fulani, Bwana alimfanya Farao kuwa vile alivyo, na bado kwa namna fulani, Farao pia anawajibika. Na hilo ni fumbo ambalo hatuwezi kulitatua katika maisha haya, nadhani.

Tunapokuwa na Bwana, tutaelewa. Lakini kuna nguvu hapa hata hivyo, kwamba Farao anampinga Bwana, na Bwana anamthibitisha ndani yake. Na hiyo, nadhani, kama mtu angehubiri kuhusu hili, hilo lingekuwa jambo zuri kuzingatia.

Ni mahubiri kuhusu hili yaliyonisaidia kunileta kwa Bwana, utambuzi kwamba mtu anaweza kuendelea kukataa Mungu, na Mungu anaweza kumthibitisha mtu huyo katika hilo. Kwa hivyo hiyo si barabara tunayotaka kupitia, lakini ni mabadiliko ya kuvutia. Hukumu hapa si kwa taifa au mtawala tu bali kwa miungu ya Misri.

Na, bila shaka, Farao mwenyewe, kulingana na mawazo ya Wamisri, alikuwa mwili wa mungu wa jua. Kwa kweli, ilikuwa ya Kikristo. Kwa hivyo mungu wa jua, bila shaka, alikuwa mungu mkuu wa Misri, na kulikuwa na miungu mingine pia.

Lakini Bwana anaweka wazi hapa usiku wa Pasaka, usiku huo huo, nitapita Misri na kuwaua wazaliwa wa kwanza wote, wanadamu na wanyama, nami nitaleta hukumu juu ya miungu yote ya Misri. Mimi ndimi Bwana. Naam, mapigo yote yanafikia kilele katika hili, lakini ni muhimu kuzingatia, na tutakuwa na chati hapa katika wakati mfupi wa miungu tofauti lakini ni muhimu kuzingatia kwamba miwili ya mwisho, pigo la giza na hukumu juu ya wazaliwa wa kwanza, pigo la giza linafuta jua, na jua lilikuwa mungu mkuu wa Misri.

Na Farao alipaswa kuwa mwili wa jua. Na mwana wa Farao, mwanawe wa kwanza, alipaswa kuwa mwili unaofuata wa mungu wa jua. Kwa hivyo, Bwana atakapowaua wazaliwa wa kwanza wa kila mtu, na hoja inatolewa katika onyo hapa kwamba itakuwa mzaliwa wa kwanza wa kila mtu kutoka, au itakapotimia, hoja inatolewa kwamba ilikuwa mzaliwa wa kwanza wa kila mtu kuanzia mtu aliye gerezani hadi nyumbani kwa Farao.

Basi, Bwana, kwa pigo la giza, alimhukumu mungu jua mbinguni na kuonyesha kwamba alikuwa mkuu. Na kwa pigo kwa mzaliwa wa kwanza, alihukumu mwili unaodhaniwa wa mungu jua duniani, mzaliwa wa kwanza wa Farao, akionyesha kwamba alikuwa mkuu huko pia. Kwa hivyo, hii ni hukumu, hukumu ya jumla kwa miungu hiyo.

Farao alidhaniwa kuwa mwana wa Re au Ra, mungu wa jua. Ramses II ana madai ya kuvutia katika rekodi yake ya maandishi. Na hapa kuna moja ambayo inadaiwa kuwekwa kinywani mwa baraza lake, ikishuhudia miujiza yake, kama mfano tu.

Wewe ni kama mungu wa jua, Re, katika yote unayofanya. Kile ambacho moyo wako unatamani hutimia . Ukitamani kitu usiku, asubuhi, hutimia haraka.

Tumeona wingi wa miujiza yako. Hatujasikia wala macho yetu hayajaona, lakini yametimia. Ukiambia maji, Njoo mlimani, mafuriko yatatoka haraka baada ya neno lako.

Kwa maana wewe ni, samahani, wewe ni Re katika viungo vyako. Kwa maneno mengine, wewe ni mungu wa jua, Re, Ra aliyefanyika mwili . Kwa hivyo, hii ni ya kushangaza kuhusu Ukristo.

Na mtu anaweza kujiuliza, Wamisri walifikiriaje kuhusu mambo haya? Kwa sababu hii ni baada ya kile Yesu anachofanya. Na bila kuingilia sana, nitataja Biblia kwa sababu Biblia inahusu zaidi ufalme wa Mungu. Haihusu ufalme wa adui.

Lakini Biblia inatuambia katika sehemu chache kwamba kuna nguvu za uovu, nguvu zisizo za kawaida nyuma ya ibada ya sanamu, dini ya uongo, na hata theolojia ya uongo, au zinaweza kuwa. Kwa hivyo, katika Kumbukumbu la Torati 32:16 na inayofuata, Bwana anatabiri kwamba watakapofika katika nchi ya ahadi, watasahau baraka zao zilitoka wapi, yaani Bwana, na watatoa dhabihu kwa mashetani, miungu ambayo hawakuwaijua. Katika 1 Wakorintho 10:20, Paulo anasisitiza kwamba wapagani hutoa dhabihu zao kwa mashetani.

Na hata katika 1 Timotheo 4:1, Paulo anaonya kanisa dhidi ya mafundisho ya mashetani kanisani. Kwa hivyo ushawishi wa mashetani unaweza kuwepo pale ambapo kuna ibada ya sanamu au dini ya uongo. Na hilo linafaa kutafakari, labda, kuhusu dini nyingi zilizopo sasa duniani.

Lakini hoja hapa ni kwamba, Wamisri wangewezaje kupata wazo hili? Hatujui ni kiasi gani adui alijua kuhusu Mungu na kile alichokuwa anaenda kufanya. Tunadhani tunaweza kusema kwa uhakika kwamba adui alijua chochote ambacho Mungu alimfahamisha. Lakini jambo la aina hii linanidokeza kwamba adui alijua kwamba Mungu alikuwa mtenda miujiza.

Huenda hata alijua jambo fulani kuhusu utabiri au alielewa utabiri wa Masihi kikamilifu zaidi. Hakika alijua kile Mungu alichomwambia Hawa katika Mwanzo 3.15. Na kwa hivyo, hatujui, lakini ni fumbo. Tutajua tutakapokuwa na Bwana, lakini inavutia kufikiria.

Lakini hata hivyo, Farao alionekana kama mwili wa mungu jua na kama mtenda miujiza. Lakini bila shaka, hayo yote yalikuwa ya uwongo. Tuna hukumu kadhaa juu ya miungu ya Misri hapa.

Kwa hivyo, kila moja ya mapigo haya, kama chati hii inavyoonyesha, yanahusiana na mungu fulani wa Misri. Na kama tulivyosema, yanafikia kilele katika mapigo ya giza na kifo cha wazaliwa wa kwanza, ambayo yote yanamgonga moja kwa moja mungu jua. Naam, hukumu ya Mungu juu ya Misri, bila shaka, na miungu yake ina maana ya wokovu kwa Israeli.

Na vita vyake dhidi ya Misri na miungu yake vinamaanisha wokovu kwa Israeli. Tulitoa hoja hii tulipozungumzia agano la Nuhu. Lakini wakati wowote Bwana anapoleta hukumu, kwa kweli anapigana vita dhidi ya mlengwa wa hukumu kwa sababu mlengwa wa hukumu anapingana naye.

Na hivyo ndivyo ilivyo vita. Kuvuka Bahari Nyekundu au Kuvuka Bahari ya Reed, ambayo ni tafsiri bora zaidi kwa kuwa ni Yam Suph , ni hukumu, na inaweza kuitwa jaribio la hukumu ya maji. Kulikuwa na mawazo haya katika ulimwengu wa kale kwamba maji yangeweza kutumika kama chombo cha hukumu.

Na katika maandishi ya Ugarit, kwa mfano, una wazo kwamba moja ya sifa za mungu wa bahari pia ilikuwa Mto Judge. Na sifa hiyo ilikuwepo kwa sababu, tuseme, watu wawili walikuwa na kutokubaliana kisheria kuhusu mali au kitu kama hicho. Wangeweza kutupwa mtoni, na wangelazimika kupigana.

Na yule aliyenusurika, hitimisho lingekuwa, basi, mto ulimhukumu mtu huyo kuwa sahihi. Kwa hivyo, maji ni chombo cha hukumu. Nadhani katika mawazo ya kipagani, hii inarudi nyuma kwenye mafuriko.

Lakini maji kisha yanahusishwa na hukumu na kifo katika Mashariki ya Karibu ya kale. Na kuna historia ya Mashariki ya Karibu ya kale kuhusu kipengele cha kifo pia, au kipengele cha uadui. Huko Babeli, mungu wa kike wa joka la baharini Tiamat anaamua pamoja na jeshi lake la pepo walio chini yake kwamba atapindua amri ya Mungu na kuleta machafuko na utawala wake mwenyewe.

Marduk anajitolea kupigana naye kwa niaba ya miungu. Anamsaidia. Anamua.

Na kutoka kwa mzoga wake, anaufanya ulimwengu. Na kisha anaufanya mji wa Babeli na hekalu kwa ajili yake mwenyewe. Kwa hivyo, muundo huu upo katika

ulimwengu wa kale wa mzozo kati ya mungu wa anga na mungu wa bahari, na kisha kuna jengo la hekalu.

Na kwa hivyo, una bahari inayotambulika kama kitu chenye machafuko, nguvu ya kifo. Na nadhani hii inarudi kwenye mafuriko pia, kwa sababu mafuriko yalileta kifo. Wakati mwingine Misri hutambulika kama Rahabu.

Huyu si Rahabu yuleyule kama unavyosoma katika Yoshua 2. Hiyo ni kusema, ni neno tofauti kabisa. Mzizi wa Kiebrania wa Rahabu huyu unamaanisha kutenda kwa dhoruba au kwa ugomvi au kwa fujo. Rahabu katika Yoshua 2 unamaanisha kitu tofauti.

Kwa hivyo, Rahabu katika Yoshua 2 kwa kweli inamaanisha kuenea kote. Kwa hivyo hapa una kahaba mwenye jina hili. Na sina uhakika kabisa jinsi hilo lilivyotokea.

Lakini hata hivyo, ni maneno mawili tofauti. Lakini hakuna mengi yanayojulikana kuhusu Rahabu. Lakini inaonekana alikuwa mnyama kama Tiamat, aliyeleta machafuko na vurugu.

Inashangaza sana kwamba hata kama ni Ufunuo 17:15, una nguvu, watu, makundi ya lugha, nguvu zinazopinga Mungu zinazojulikana kama maji mengi au maji yenye nguvu, kama maji mengi kwa Kigiriki. Lakini, ishara hii inaenea kote katika Biblia. Naam, basi nini? Bwana anapowaongoza Israeli kupitia Bahari Nyekundu au Bahari ya Shamu, kuna baadhi ya wasomi wanaofikiri, hii ni hadithi tu.

Ni mchezo kuhusu dhana hii kwamba Mungu ana nguvu juu ya maji. Anashinda maji na kadhalika. Inafaa kukumbuka kwamba Bwana katika Kutoka 14 na 15 hana vita na maji.

Anawagawanya tu. Ni hayo tu. Hakuna mashindano yoyote.

Na hilo ni muhimu kuelewa. Kwa hivyo, hili halitegemei hadithi za kale za Mashariki ya Karibu. Linaonyesha tu kwamba Bwana ndiye muumba wa mbingu na dunia.

Anaweza kugawanya maji akitaka. Vita vya Bwana ni dhidi ya Misri, ambayo inaelezewa kama mnyama wa baharini, baadaye tu kishairi katika Zaburi na katika Isaya. Kwa hivyo, kuna tofauti muhimu hapo.

Naam, una nabii, una Musa kama nabii, na una vita hivi. Na, lakini kuna nabii mwingine ambaye amehidiwa, aliyetabiriwa katika Kumbukumbu la Torati, ambayo ni hati inayofanya upya agano la Sinai. Na tena, hilo ni muhimu kuelewa.

Nadhani tumetaja hili hapo awali, lakini nitarudia kwa sababu labda halitaumiza kurudiwa. Bwana alifanya agano na Israeli huko Sinai. Kumbuka kwamba chini ya agano hilo, watu walipaswa kwenda juu na kuiteka nchi ya ahadi.

Lakini tunapokuja kwenye Hesabu 13 na 14, tunasoma kwamba Musa kwa busara sana, inaonekana, alituma wapelelezi kukagua nchi. Nao walileta matunda, jambo lililofanya mambo yaonekane yana matumaini makubwa. Lakini pia walileta ripoti kwamba ingawa kuna majitu huko, na wana haya, miji hiyo ina kuta zinazofika mbinguni.

Tunawezaje kufanya hivi? Na, bila shaka, jibu ni kwamba hawakuweza kufanya hivyo, lakini kwa Bwana, wangeweza kufanya hivyo. Bwana angeweza kufanya hivyo. Na baadaye anafanya hivyo, kwa sababu mwishoni mwa Yoshua 10, unasoma kwamba Yoshua na Israeli waliwashinda watu hawa wote kwa sababu Bwana alipigania Israeli.

Lakini Israeli walichukia ripoti hii ya wapelelezi. Na kemeo la Bwana katika Hesabu 14 ni kwamba, vema, hamkuniamini. Hamkuamini kwamba ningeweza kufanya hivi.

Kwa hivyo, mtatangatanga jangwani, na watoto wenu watahinda nchi. Na hivyo ndivyo inavyotokea. Naam, hebu tufikirie wazo hilo kwa muda mfupi.

Tulijadili hili kuhusu maagano ya Adamu na Nuhu, agano, na ufufuo wake. Na hili linafuata mpangilio tuliouona na Wahiti. Mfalme wa Wahiti, Suzerain, ana kibaraka.

Mtawala anakufa. Mwana wa mtawala anapanda kiti cha enzi. Mfalme, mfalme wa Mhiti, anarudia mkataba na mwanawe na anarudia mkataba aliokuwa nao na baba yake.

Na jinsi Wahiti walivyosema hivi, makubaliano ambayo baba yenu alikuwa nayo nami, sasa mmefanya nami. Kwa hivyo, kulikuwa na mikataba, kulikuwa na mikataba ya urejesho. Na hivyo ndivyo Kumbukumbu la Torati lilivyo.

Bwana katika tambarare za Moabu, Kumbukumbu la Torati 1, anafufua agano alilofanya nao pamoja na Israeli, alilofanya nao Sinai, au agano alilofanya nao. Kumbukumbu la Torati 29:1, hiyo ndiyo maana yake. Hili ndilo agano nililofanya, unajua, pamoja na lile nililofanya huko Horebu.

Na kwa hivyo, tuna agano jipya hapa katika Kumbukumbu la Torati. Baadaye katika agano hilo, katika Kumbukumbu la Torati 18, tuna ahadi ya nabii mwingine kama Musa. Na kwa hivyo, tumesema hapo awali, kuna tofauti kati ya agano na ahadi.

Agano linaweza kuwa na ahadi, lakini ahadi si agano. Na hivyo ndivyo ilivyokuwa kweli kuhusu ahadi ya uzao katika Mwanzo 12 na 22. Na ni kweli kuhusu ahadi hii pia.

Bwana anaahidi nabii kama Musa katika Kumbukumbu la Torati 18. Sababu aliyotoa ni kwamba Israeli waliogopa. Huko Horebu, waliogopa, na Bwana anakubali hilo.

Kwa hivyo, walikuwa na haki ya kuogopa. Wanamwambia Musa, Musa, hatuwezi kusimama mbele ya moto huu mtakatifu. Nendeni mkazungumze na Bwana.

Na Bwana anafikiri hilo ni sahihi. Wameona jinsi mambo yalivyo kweli. Na kwa hivyo, mimi ni mtakatifu, nao si mtakatifu.

Na hivyo, Bwana anafanya agano lake hata hivyo. Anashughulika na Musa kwa ajili yao. Lakini kisha anamwahidi nabii huyu mpya.

Na sababu imetolewa katika Kumbukumbu la Torati. Tazama jinsi walivyoogopa huko Sinai. Kwa hivyo nitamwinua nabii mwingine kama wewe.

Sasa, hebu tuelewe wazi kuhusu hili. Ili nabii awe kama Musa, nabii hawezi kuwa mtu anayesikia kutoka kwa Bwana tu. Nabii yeyote hufanya hivyo.

Isaya alifanya hivyo. Mikaya alifanya hivyo. Hata kufanya muujiza haitoshi.

Eliya na Elisha walifanya miujiza. Na wanafanana na Kristo kwa kiasi hicho. Lakini ili uwe nabii wa kweli kama Musa, ungelazimika kuwa mpatanishi wa agano.

Na Daudi ni mpatanishi wa agano, sivyo? Yeye ni mpatanishi wa agano la Daudi. Lakini hata hilo halitoshi kwa sababu yeye ni mpatanishi wa agano la ukoo wa kifalme. Lakini ili uwe nabii kama Musa, lazima upate agano, agano na Torati mpya, mpango mpya kwa watu wote wa Mungu.

Na kwamba, bila shaka, pekee anayefanya hivyo ni Kristo. Na ndiyo maana Petro katika Matendo 3 anachukua unabii huu na kusema hili linatimizwa katika Kristo. Naam, baada ya kusema hivyo, kifungu hiki cha unabii katika Kumbukumbu la Torati 18 kinazungumzia suala kwamba Israeli imekuwa chini ya uongozi wa kinabii pamoja na Musa sasa kwa, tuseme, miaka 40.

Kutatokea hitaji la mawasiliano zaidi kutoka kwa Mungu. Na swali ni, hili litatokeaje? Naam, hili sasa linashughulikiwa kikamilifu katika Kumbukumbu la Torati. Kumbuka kwamba Kumbukumbu la Torati sasa likiwa agano la ufufuo, Bwana anaandaa kizazi hiki kipya ambacho kimekua kuingia katika nchi ya ahadi.

Na kwa hivyo, watahitaji mambo fulani, taarifa kutoka kwa Bwana, maelekezo kutoka kwa Bwana. Na ndiyo maana, kwa sababu moja, Kumbukumbu la Torati lina mabishano mengi dhidi ya ibada ya sanamu kwa sababu wanaingia katika muktadha wa ibada ya sanamu. Na watahitaji hilo.

Wanahitaji kusikia hilo tena. Ukifika huko, Kumbukumbu la Torati 12, hufanyi jinsi wanavyofanya. Unaharibu vifaa vyao vyote vya ibada ya sanamu.

Unaniabudu mimi tu mahali ninapoamua. Kuna mambo mengi kama hayo. Lakini pia kuna hili.

Kumbukumbu la Torati 13 na kifungu hiki pia vinazungumzia, miongoni mwa mambo mengine, nabii atakapokuja, ndiyo, nitawapa manabii. Lakini nabii atakapokuja, mtajuaje kwamba ni nabii kutoka kwa Bwana kweli? Lakini unabii huu, kifungu hiki hapa, kinashughulikia kikamilifu masuala yanayohusika. Kwa hivyo, sehemu ya kwanza ya kifungu hiki inaweka wazi kile kilichopigwa marufuku na kile kisichopaswa kufanywa.

Utakapoingia katika nchi ambayo Yahweh, Mungu wako, anakupa, usijifunze kufuata machukizo ya mataifa hayo. Asipatikane mtu yeyote miongoni mwako atakayemchoma mwanawe au binti yake kama sadaka. Bila shaka, watafanya hivi hata hivyo, kama Yeria anavyowakemea baadaye.

Mtu yeyote anayefanya uaguzi ni mtabiri, mtabiri, mchawi, mchawi, mchawi, au mchawi. Kwa maana mtu yeyote anayefanya mambo haya ni chukizo kwa Bwana, na kwa sababu ya mambo haya machukizo, Bwana, Mungu wako, anawafukuza mbele yako. Utakuwa bila lawama mbele za Bwana, Mungu wako.

Kwa maana mataifa haya ambayo unakaribia kuyamiliki, wasikilizeni watabiri na waaguzi, lakini wewe, Yahweh, Mungu wako, hakukuruhusu kufanya hivyo. Mambo muhimu ya kuelewa hapa. Kwa nini mtu yeyote angependa kufanya mambo haya? Kwa nini mtu angependa kutafuta vyanzo hivyo vya ufunuo? Nadhani hoja ni hii.

Baada ya anguko, wanadamu wako katika hali ya kutokuwa na uhakika. Hatuna uhakika kabisa. Watu katika historia yote, katika siku zetu wenyewe, sisi wenyewe tunaweza kujaribiwa kushughulikia kutokuwa na uhakika huo kwa kupata mamlaka, kwa kupata utajiri, chochote kile.

Lakini katika ulimwengu wa kale, waliamini sana kwamba wangeweza kupata ufunuo kutoka chanzo fulani cha mbinguni. Hawakujua ni nini. Na hivyo ndivyo mambo haya yalivyo.

Na hivyo ndivyo Bwana anavyosema: hufanyi hivyo. Utapata kutoka kwangu. Kuna zaidi kidogo kuhusu hili pia, kwa sababu neno linalotafsiriwa kama la kati katika kifungu hiki, ni neno la Kiebrania, ni ov, na linaonekana linatokana na mzizi unaomaanisha kurudi. Kwa hivyo, wanaona, na katika sehemu chache limetumika katika Biblia, ni wazi kwamba walikuwa nalo katika ulimwengu wa kale, kama vile watu walivyokuwa nao na walivyofanya kote ulimwenguni leo, wana wazo la mzimu, roho ya mtu aliyeondoka ambaye amerudi.

Na mchawi ni mtu anayedhaniwa kuwa anawasiliana na mmoja wa mizimu hii. Na roho, ikiwa katika kiwango cha juu zaidi, sasa inaweza kukupa ushauri, inaweza kukuambia mambo, na kadhalika. Na kwa hivyo, nadhani hii bado inatumika leo.

Hii ni kweli. Ukienda kwa mchawi, tafadhali usiende kwa mchawi, lakini ukienda kwa mchawi, mimi nilienda kwa mchawi kabla sijamjua Bwana. Na katika kesi yangu, mwanamke huyo alikuwa tu, hawa ni wanawake kila wakati, sijui ni kwa nini, hata Mchawi wa Endor, sijui ni kwa nini hivyo.

Lakini hata hivyo, yeye, niligundua hata wakati huo, angeweza kuwasoma watu vizuri. Alijua alielewa nilichotaka kusikia, kwa hivyo alisema. Na, bila shaka, mengi hayakutimia.

Lakini hilo ni jambo moja. Lakini tuseme unaenda kwa mchawi au kwenye kikao, na mchawi anasema kwamba wanawasiliana naye, wanasikia kutoka kwa Mjomba wako Joe, ambaye amefariki. Na unanza kusikia mambo, na unasikia mambo ambayo Mjomba Joe alijua, na ambayo uliyajua, lakini hakuna mtu mwingine aliyeyajua.

Unafikiri, hili ni jambo la kweli. Ninasikia kutoka kwa Mjomba Joe hapa. Nina shaka sana.

Kinachowezekana zaidi ni kwamba unasikia kutoka kwa pepo mchafu. Kuna pepo wachafu karibu. Huenda Mjomba Joe alikuwa na pepo wachafu, lakini kulikuwa na pepo wachafu karibu naye, na walijua mambo hayo yote.

Ufunuo 27, hapana, Ufunuo, Mambo ya Walawi 27:20 inaweka wazi mambo haya ni nini, kwa sababu hapo inasema, mwanamume au mwanamke ambaye ndani yake mna kiapo, ambacho nadhani kinafunua sana kwa sababu tunajua ni aina gani ya roho inayoweza kuwa ndani ya mtu? Naam, wewe na mimi tuna roho yetu wenyewe. Paulo anasema, Bwana na ahifadhi mwili wako, roho yako, na roho yako hata siku ya kuja kwake. Tuna roho yetu wenyewe, ambayo kwa bahati mbaya ndiyo maana, kama Yesu asemavyo kuhusu chakula, ni kile kinachotoka ndani ya mtu ndicho kinachomfanya kuwa najisi, si kile kinachoingia ndani yake.

Hutatiwa unajisi kwa kula nyama ya nguruwe. Nilikula nyama ya nguruwe iliyokatwakatwa kwa kifungua kinywa leo. Kwa hivyo, unajua, mimi si mchafu, lakini ni kile kinachotoka kwa sababu kile kinachotoka huonyesha roho ya mtu.

Kwa hivyo, una roho yako mwenyewe. Kama wewe ni muumini, una Roho Mtakatifu. Kuna aina moja tu ya roho, kulingana na Biblia, ambayo inaweza kuwa ndani ya mtu.

Hupati dokezo lolote katika Biblia kwamba roho ya mtu aliyekufa inaweza kuingia ndani ya mtu mwingine, lakini unajua kwamba roho chafu zinaweza kuingia ndani ya mtu. Na Yesu, bila shaka, huwafukuza. Paulo huwafukuza.

Kanisa la kwanza huwafukuza. Watu huwafukuza leo. Kwa hivyo hiyo ndiyo picha hapa, nadhani.

Mchawi anahusika na pepo mchafu, na Bwana hawaelezi hilo wazi sasa. Kuna mambo mengi ambayo hayaelezi wazi katika hatua hii ya ufunuo, lakini hilo ni moja. Anasema, Sitaki uhusishwe, hata hivyo, na aina hiyo ya ufunuo.

Sehemu ya pili inaweka wazi kwamba Bwana atamwinua Musa kama yeye, na hivi ndivyo tulivyokuwa tukizungumzia. Nanyi mtalazimika kumsikiliza na kumkumbuka, naye anawakumbusha jinsi walivyokuwa, ni vile tu tulivyozungumzia, jinsi walivyosema, nendeni mkazungumze na Mungu huyu, na hatuwezi kusimama mbele ya Mungu huyu na moto mkubwa tena. Na Bwana anasema, wamesema hayo yote kwa usahihi, na kwa hivyo, nitamwinua nabii kama wewe kutoka miongoni mwa ndugu zao, nitaweka maneno yangu kinywani mwake.

Yeyote asiyesikiliza maneno yangu atakayosema kwa jina langu, mimi mwenyewe nitalitaka kwake. Kwa hivyo, huyu ndiye nabii kama Musa, mpatanishi wa agano. Na Kumbukumbu la Torati 34:10 inaweka wazi kwamba hajatokea nabii kama Musa tangu wakati huo katika Israeli.

Hatujui ni lini Kumbukumbu la Torati 34:10 iliandikwa, lakini ni wazi baadaye wakati fulani. Na hakuna nabii mwingine kama yeye aliyetokea hadi Kristo, ambaye alikuwa kama Musa pekee, mpatanishi wa agano. Kwa bahati mbaya, huenda umesikia hoja hiyo mahali fulani.

Nimesikia katika nchi hii. Nimesikia Uingereza. Unasikia mara kwa mara.

Naam, Kumbukumbu la Torati 34. Kumbukumbu la Torati halingeweza kuandikwa na Musa kwa sababu alitabiri kifo chake mwenyewe. Na wakati mwingine wainjilisti hujibu kwa kusema, sawa, Musa alikuwa nabii, kwa hivyo angeweza kutabiri kifo chake.

Nami nasema, hapana, huhitaji kufanya hivyo. Hapana. Msomi mkosoaji sana wa Kijerumani Martin Note alibainisha kuwa Kumbukumbu la Torati lina Kiebrania kilicho rahisi zaidi kuliko kile tulichonacho.

Unajifunza Kiebrania vizuri vya kutosha; unaweza kuandika kwa mtindo wa Kumbukumbu la Torati. Kwa hivyo, mtu aliandika Kumbukumbu la Torati 34 kama kiambatisho, kama neno la mwisho kwenye picha nzima. Nani anajua? Huenda ikawa ni Yohua.

Huenda ikawa ni mtu kabla tu ya uhamisho. Hatujui. Lakini huhitaji kufanya hivyo, unajua.

Hilo si jambo la kupingana na uandishi wa Musa. Na kwa hivyo, hakuna nabii mwingine kama yeye aliyetokea hadi Kristo, mpatanishi wa agano wa kipekee kama Musa. Lakini kifungu hiki kinatoa maelezo ya kawaida ya nabii wa Mungu.

Na kwa hivyo, katika kipengele hicho, inaweza kuchukuliwa kama kiwango ambacho manabii wanapaswa kupimwa. Sawa, vipi kuhusu viwango? Naam, nimeandika au kuandika neno dawa hapa kwa sababu ni vizuri kuwa na vitu vyenye herufi zote, sivyo? Kwa hivyo, umeagizwa, una ahadi. Kwa hivyo, hebu tuite dawa hii badala ya kawaida.

Lakini hata hivyo, agizo hapa ndilo lililoagizwa? Tukiangalia sehemu hizi tatu za kifungu hiki sasa kwa pamoja, tulianza na kile ambacho wewe, katika siku za usoni, hupaswi kufanya. Kisha kifungu kinasonga mbele hadi kwa Musa huyu kama nabii, ambaye tunajua sasa ni mrefu katika siku zijazo. Huyu ni Kristo.

Lakini sasa inarudi tena katika siku ya sasa kwa Israeli, kitakachotokea hivi karibuni, kile watakachokabiliana nacho hivi karibuni. Na hiyo ni, vipi kuhusu nabii anayekuja sasa? Naam, nabii anayethubutu kusema neno kwa jina langu, ambalo sikumwagiza alinene, au anayesema kwa jina la miungu mingine, nabii huyo huyo atakufa. Na ukisema moyoni mwako, Tutajuaje neno ambalo BWANA hakulisema? Naam, nabii anaposema kwa jina la BWANA, ikiwa neno hilo halitimii au kutimia, hilo ni neno ambalo BWANA hakulisema.

Nabii amesema kwa kujigamba. Huna haja ya kumwogopa. Hofu kwa maana ya heshima au heshima, kama vile hilo wakati mwingine hutumika kwa Bwana.

Kumcha Bwana, kuwa mtu anayemcha Mungu, haimaanishi kwamba unamwogopa Mungu kwa ukali. Inamaanisha unamheshimu ipasavyo. Istilahi hii ilitumika pia katika Mashariki ya Karibu ya kale.

Naam, tukiyaweka haya yote pamoja, tunajifunza nini basi? Vipi kuhusu nabii yeyote atakayekuja? Naam, nabii lazima awe Mwisraeli wa ndugu zako. Hilo, bila shaka, linasemwa kuhusu nabii kama Musa, lakini ukweli ni kwamba Bwana alimwinua Yona aende Ashuru, Ninawi, lakini hakuwahi kumleta mtu yeyote kutoka Ninawi kutabiri kwa Israeli. Hakuwaleta wageni kutabiri kwa Israeli.

Kwa hivyo, unajua, itakuwa Mwisraeli. Na nabii wa kweli atasema maneno ambayo Bwana atamwamuru. Hatasema kamwe kwa jina la miungu mingine.

Na hili pia lilionyeshwa katika Kumbukumbu la Torati 13. Maarifa yasiyo ya kawaida kuhusu utabiri wa wakati ujao yanaweza kuwa ishara ya uhalisi wa nabii. Kwa hivyo, Kristo katika mwili ndiye jibu la Mungu kwa tatizo la hofu ya theophanic katika Agano la Kale.

Nimeandika kuhusu hili katika Mungu huko Sinai, lakini hii ndiyo hoja nzima ya uzoefu wa Sinai. Kama tulivyosoma mapema katika kifungu hiki, Sinai na Horebu ni milima ile ile, sehemu ambazo mara nyingi zilikuwa na majina mawili tofauti katika Mashariki ya Karibu ya kale. Waliogopa kwa sababu ya utukufu wa Mungu.

Hawakuweza kusimama mbele ya moto huo mtakatifu. Na kwa hivyo, Bwana, hii ni kwa bahati mbaya, hii ndiyo hali ya mwanadamu baada ya anguko. Kama nilivyobishana, hivi ndivyo Mungu alivyojitokeza katika Mwanzo 3. Tulizungumzia hili.

Ukifikiria jinsi mambo yalivyoonekana Sinai, nadhani lazima yalikuwa sawa na Mwanzo 3. Mungu anaonekana katika upepo wa dhoruba. Ni dhoruba ya Mungu.

Mara tu wanadamu wanapokuwa katika dhambi, Bwana hawezi kufunua utukufu wake kamili. Haingekuwa kwa sababu ya nguvu bali kwa sababu ya utakatifu. Ingewaangamiza watu tu.

Kwa kweli, Yohana, akiwa Patmo, Bwana anapoonekana katika utukufu wake, ingawa tunazungumzia mtu aliyekuwa karibu na Yesu, mwanafunzi aliyekuwa na Roho Mtakatifu ndani yake, bado, mbele ya utukufu huo, anaanguka kama mtu aliyekufa. Na kama Bwana angeonekana hapo ulipo, pale nilipo mimi leo, mwitikio ungekuwa uleule kama angeonekana hivyo. Lakini mwili ni mwanzo wa suluhisho la tatizo hilo.

Kwa hivyo, Yesu anaweza kusema, anionaye mimi amwona Baba. Suluhisho kamili la tatizo hilo, bila shaka, litakuja mwishoni mwa mambo yote tutakapokuwa pamoja naye na tutamwona, tutakuwa kama yeye kwa sababu dhambi imeondolewa, na tutamwona kama alivyo na tutakuwa tukiakisi utukufu wake. Kwa hivyo, Mungu katika mwili, Kristo, ndiye jibu la tatizo la hofu ya theophanic katika Agano la Kale.

Manabii wake wamekuwa suluhisho la sehemu kwa sababu hawa hapa. Manabii wanafanya nini? Naam, wanamwakilisha Mungu. Wanapatanisha maneno yake na watu kama sehemu ya utawala wake wa ufalme.

Lakini Kristo nabii bora kabisa atakuwa suluhisho la mwisho. Sawa, kwa hivyo inafaa kabisa kuzungumza kuhusu Kristo na sheria na injili kwa njia ya haraka pamoja na haya yote kwa sababu yote yanaunda msingi wake, na ni muhimu kwako kuelewa ya zamani ikiwa unataka kuelewa mpya. Tukiangalia basi taasisi ya agano, kama vile ilivyo kwa agano la Ibrahimu, tulikuwa na uchumba katika Mwanzo 12; tuna uchumba hapa pia.

Bwana anatoa uhusiano wa agano. Anawaletea watu ofa hiyo. Watu wanakubaliana nayo, na Musa anaripoti makubaliano yao, na kisha Bwana anamwamuru Musa kuwaandaa watu, ikiwa ni pamoja na onyo kuhusu kuukaribia mlima, na anawaandaa, na kisha anashuka Sinai na kumwita Musa, na kisha unapata maonyo kadhaa ya maonyo haya ya kukaribia kwa sababu tu watu wanahitaji kuelewa, unajua, hili huwezi, Bwana ni mtakatifu, na huwezi kukaribia sana.

Na kwa hivyo kwa namna fulani, bila shaka, katika Kutoka 3, Bwana alimtokea Musa na kumwambia avue viatu vyake kwa sababu ni ardhi takatifu, lakini alikuwa karibu sana na Bwana, na sasa yuko mlimani pia. Lakini kwa namna fulani, nadhani tunadhani Bwana alimlinda, alimlinda mtu yeyote ambaye alimruhusu kupata kiwango hicho, lakini watu wanapaswa kuelewa kwamba hiyo sio wanachoruhusiwa kufanya. Ni kwa faida yao wenyewe.

Anawaweka mbali. Na hiyo, bila shaka, ni tofauti nyingine kubwa hapa tena na Kristo, unajua, katika Kristo aliyefanyika mwili wanaweza kumwona Baba, na wewe na mimi tuna Roho wa Kristo anayekaa ndani yetu ili umbali uondolewe kwa sababu ya kile ambacho Kristo amefanya kwa kiasi kikubwa angalau. Naam, basi masharti yanakuja.

Unapata amri kumi, ambazo ni masharti ya msingi ya agano, na kisha baadaye unapata masharti ya kina. Mambo mengine muhimu yanayotokea hapa ni baraka na agizo la ushindi na masharti. Kwa hivyo, hili ni agano kama vile agano la Ibrahimu lilivyojumisha kile ambacho nadhani kimeitwa kimakosa ruzuku, ambayo kwa kweli ilijumuisha zawadi ya ardhi lakini ardhi ya kushinda, kwa hivyo ni agizo la ushindi.

Kwa hivyo sasa, pia, agano la Musa linachukulia hilo na kutoa amri ya ushindi. Utaingia na kuiteka nchi. Ukisoma kifungu hiki katika Kutoka 23, kinavutia sana kwa sababu Bwana anasema hapo, Nitamtuma malaika wangu mbele yako, nawe lazima utii kila kitu anachosema.

Hatasamehe usipotii. Na kama Yesu alivyoulizwa baadaye na kuulizwa vizuri ni nani awezaye kusamehe dhambi ila Mungu pekee? Na yeye ni Mungu, bila shaka, kwa hivyo anaweza kusamehe dhambi. Na kwa hivyo maana hapa inaonekana kuwa kwamba malaika huyu, kwa kweli, ni Mungu.

Naam, hilo linawezaje kuwa hivyo? Naam, neno malaika linatumika; maana ya msingi ya neno malaika kwa Kigiriki, kwa Kiebrania, linatokana na neno linalomaanisha kwenda. Na kwa hivyo malaika, malak ni neno, ni mjumbe. Kwa mfano, katika 1 Wafalme 19, Yezabeli anamtuma Malak, naye anamtuma mjumbe kumtishia Eliya.

Na kisha Eliya anakimbia, na kisha malaki, malaika wa Bwana, anakuja na kumhudumia. Kwa hivyo, malaki anaweza kuwa mjumbe wa kibinadamu au mjumbe wa kimalaika aliyumbwa. Neno la Kigiriki angelos linamaanisha kitu kile kile, kimsingi mjumbe.

Jambo kuu ni hili: maana ya msingi ni mjumbe. Kwa hivyo, unaweza kuwa na malak wa Bwana ambaye si kiumbe aliyebwa lakini ambaye ni mjumbe. Kwa maneno mengine, mwana aliyezaliwa kabla ya kuzaliwa hufanya kazi kama mjumbe.

Na kuna nyakati ambapo hili, nadhani, linaonyeshwa. Katika kipindi cha kichaka kinachowaka moto katika Kutoka 3, unapobadilishana maneno mjumbe, Malaki, malaika wa Bwana, na Bwana, yote mawili yanasema yanatumika kwa kubadilishana. Hilo lingemaanisha nadhani labda malaki huyu ni mwana aliyezaliwa kabla ya kuzaliwa kwenye kazi ya kufanya ujumbe huu.

Na hilo linaonekana kuonyeshwa hapa pia, kwa sababu huyu malaika Yahweh, mjumbe huyu wa Bwana, Bwana anasema jina langu liko ndani yake. Ambayo ina maana kwamba asili yangu muhimu iko ndani yake. Kwa hivyo, inaelekeza sana kwenye wazo kwamba mjumbe huyu wa Bwana ambaye atawatangulia vitani, kwa kweli, ni mwana, mwana aliyezaliwa kabla ya kuzaliwa.

Na hilo lingefaa sana kwa sababu ni mwana aliyefanyika mwili ambaye ametutangulia katika vita vya ufalme pia. Kwa hivyo hilo linaeleweka. Kifungu cha kuvutia.

Kwa vyovyote vile, kuna kukatwa kwa agano, na kuna mlo wa kuidhinisha agano, ambao tutauzungumzia baada ya muda mfupi. Lakini hapo ndipo Musa, Nadabu na Abihu na wazee 70 wanapopanda na kula mlo mbele za Bwana. Kisha, hatimaye Musa akaja; aliripoti masharti ya watu, naye akajenga madhabahu na nguzo 12 zinazoashiria pande hizo mbili.

Madhabahu inaashiria Bwana na nguzo zinaashiria makabila. Na kisha kuna kukata agano, damu ya agano ambalo Bwana amekata nawe kihalisi kulingana na maneno haya yote. Mlo wa kuidhinisha agano basi.

Wakati mwingine, inaonekana, hili lilifanyika katika Mashariki ya Karibu ya kale. Wakati agano au mkataba ulipokubaliwa, kungekuwa na mlo. Tuna mfano wa hili katika Mwanzo 26, ambapo Abimeleki na Isaka walipaswa kufanya mkataba, makubaliano ya kiapo kati yetu, agano. Wanapofanya hivyo, tunasoma kwamba mwishoni mwa hilo, Isaka aliwafanyia karamu.

Wakala na kunywa. Waliapiana, na Isaka akawaacha waende zao, nao wakaondoka kwa amani. Kwa hivyo cha kufurahisha ni kwamba, wanakata mlo wa agano, na wanaenda kwa amani.

Naam, hii inatabiri tu kile unachokiona katika agano jipya ambapo Yesu anasema, Yesu hapa kwa utaratibu, yaani mapema, anapitia utaratibu wa kukata agano kwa utaratibu. Kukata kweli hutokea msalabani. Lakini yuko pamoja na Ekaristi; pamoja na Karamu ya Mwisho, anafanya hivi kwa mfano.

Twaeni mle, na huu ndio mwili wangu. Nyweni damu hii. Hii ndiyo damu yangu ya agano, imwagikayo kwa ajili ya wengi na kadhalika.

Na kwa hivyo, tuna nini hapa katika visa vyote viwili? Naam, kwenye Sinai katika Kutoka 24, tuna Mungu na nabii Musa wakiwa na wazee wa Israeli mlimani. Katika kisa cha chumba cha juu, tuna Musa akiwa mpatanishi wa agano, sivyo? Kwa hivyo kwenye Sinai una Mungu, una mpatanishi wa agano, una wazee. Katika chumba cha juu, una mpatanishi wa agano, Yesu, ambaye pia ni Mungu katika mwili pamoja na wazee wake au wanafunzi wake katika chumba cha juu, mahali pa juu.

Mna damu ya agano katika visa vyote viwili, na mna matarajio ya amani. Unajua, baada ya mlo wa Pasaka, Yesu anasema, amani nawaachieni; amani yangu nawapa. Kwa hivyo, mtindo huu unaiga, na kwa kweli, huu ulikuwa akilini mwa Mungu kabla ya kuumba ulimwengu.

Na kwa kweli, bila shaka, kwake, ilikuwa tayari imekwisha kabla ya kuumba ulimwengu. Lakini mambo ya ajabu yanayofanana. Pia yanahusika na haya yote ni ujenzi wa hekalu.

Tulibainisha katika kile kinachoitwa dhana kuu kwamba toleo kamili la hilo ni kwamba Mungu hufanya kazi kwa roho yake; sasa, tunaangalia hali ya agano la Musa, kupitia neno au nabii, kupigana na kuwashinda maadui zake. Anaanzisha agano na watu wake, na hilo linawaweka kama watu wake. Kisha anaanzisha hekalu na watu wake kwa sababu anataka kuishi kati yao.

Hii ni mara ya kwanza tangu Edeni kwamba tumekuwa na uwepo wa hekalu. Hii ni mara ya kwanza tangu anguko kwamba Mungu amekuwa na watu. Na ya kutosha kwamba katika muktadha wa ulimwengu wa kale, angeweza kuwa na hekalu.

Kwa hivyo, anafanya hivyo. Na kwa hivyo, kuna jengo la hekalu kama sehemu ya hili. Tunapata hili katika kisa cha hekalu kama hema, bila shaka, katika Kutoka na katika kutangatanga jangwani na kwa muda fulani baada ya hapo.

Pia tunaona hapo kitu ambacho tulikiona huko nyuma katika Mwanzo 1, mpangilio wa utimilifu wa amri kama ulivyoitwa au mnyororo. Na kwa hivyo ikiwa unatafsiri mambo haya kwa Kiebrania, utapata kwamba tafsiri inakuwa rahisi kuanzia hapa na kuendelea kwa sababu kimsingi inarudia maneno ambayo tayari umeyatafsiri. Bwana anatoa amri kwa ajili ya ujenzi wa maskani na samani zake.

Na kisha tunasoma jinsi mambo hayo yanavyofanyika. Yanatimizwa. Mpangilio wa utimilifu wa amri unakusudiwa kuonyesha, na hii ni kweli katika ulimwengu wa kale; ni kweli katika Agano la Kale, kweli katika Agano Jipya.

Inaonyesha mamlaka ya yule anayetoa amri. Mamlaka ni ya kwamba kile ambacho mtu huyo anaamuru kinapaswa kutekelezwa kwa masharti yale yale yaliyoamriwa. Kwa hivyo huo ndio muundo wa ujenzi wa hekalu.

Tunaelewa kwamba katika agano jipya, tuna hekalu jipya linalojengwa na kukaliwa, na hilo ni sisi, na hilo ni kanisa. Na tutazungumzia zaidi kuhusu hilo hivi karibuni. Lakini huu ndio mpangilio.

Na hadi sasa , basi, tuna agano lililoanzishwa. Kumekuwa na vita, vita vya kuwaweka watu huru. Na kwa hivyo, angeweza kuwatoa, kuwathibitisha kwa agano kama watu wake, na kuwa na uwepo huo wa hekalu.

Hata hivyo, sasa kuna vita vingine vinavyokuja, na tutazungumzia hilo na vipengele vingine vyake katika hotuba inayofuata.

Huyu ni Dkt. Jeffrey Niehaus katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Biblia. Hii ni kipindi cha 6, Agano la Musa, Sehemu ya 1.